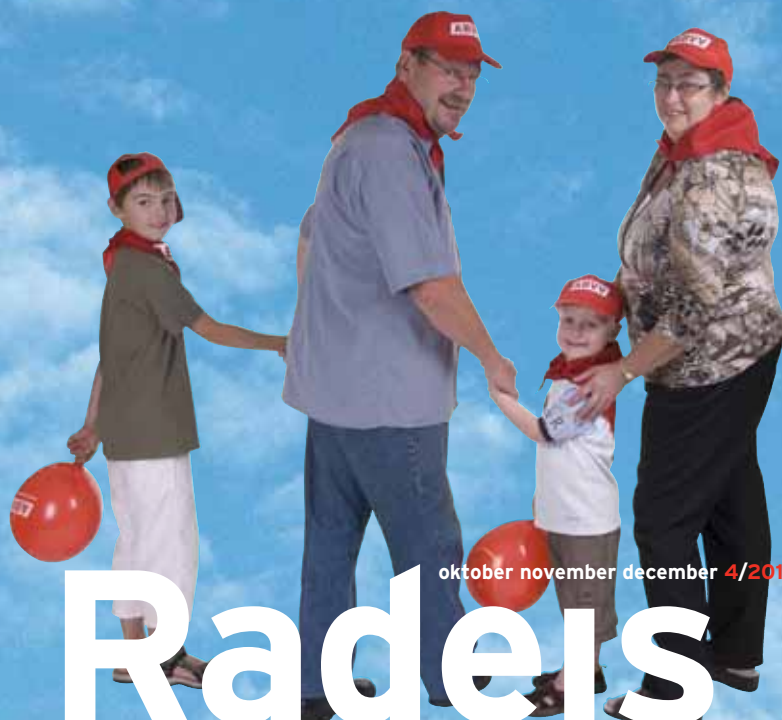

oktober november december 4/2013

Radeis

Rode Adviezen, Denkplaatjes en Eisen van/voor Senioren

'Zoals andere mensen graag tango dansen, dans ik graag levens'

Een interview over euthanasie met Jacinta De Roeck

Een dag voordat de uitbreiding van de euthanasiewet in de Senaat wordt gestemd, praat Radeis met Jacinta De Roeck: voormalig senator en huidig directeur van de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging (HVV). Actueler kan niet.

Jacinta stond mee aan de wieg van de euthanasiewet in 2002. Deze wet maakt euthanasie mogelijk bij ondraaglijk lichamelijk en geestelijk lijden dat veroorzaakt wordt door een ongeneselijke ziekte of ongeval. Dit kan zowel voor een terminale (vb. kanker) als een niet-terminale aandoening (vb. MS, een psychiatrische aandoening, enz.). Voorwaarde is dat de patiënt er zelf herhaaldelijk om vraagt. Samen met Jacinta bekijken we de uitbreiding van deze wet die vandaag op de politieke onderhandelingsstafel ligt. Euthanasie voor minderjarigen? "Een symbooldossier", aldus Jacinta.

Waarom een symbooldossier?

De uitbreiding voor - 18 jarigen zal met een rood-blauwe wisselmeerderheid goedgekeurd worden. Ook N-VA steunt het voorstel. Alleen de christendemocraten en Vlaams belang liggen dwars. Het zijn bijna verkiezingen, partijen willen nog snel een slag thuishalen. Als je weet dat er ongeveer 30 euthanasieaanvragen van minderjarigen zijn per jaar, is dit een symbolisch dossier. Maar daarom niet minder belangrijk.

Wat houdt de uitbreiding van de euthanasiewet voor minderjarigen precies in?

Tot op vandaag kan een minderjarige niet om euthanasie vragen. De nieuwe wet wil hier verandering in brengen en zegt dat euthanasie bij kinderen kan als: a) de jongere er zelf meermaals om vraagt; b) de jongere oordeelsbekwaam geacht wordt door een team van

colofon

Jaargang 8 • Nummer 4 • oktober - november - december 2013 • verschijnt driemaandelijks • Afgiftekantoor 9000 Gent

Erkenningsnummer P608427 • BC 30003 • ABVV-Senioren • Hoogstraat 42 • 1000 Brussel • v.u. Caroline Copers

Voor vragen, opmerkingen, adreswijzigingen: 02 28 90 181 of kcriel@vlaams.abvv.be

ABVV-partner in vrije tijd

Editio

Waarde kameraad,

2014 staat voor de deur. De afgelopen crisisjaren laten zich duidelijk voelen. Onlangs publiceerde de EU cijfers over de Europese jongerenwerkloosheid. Een woord komt in me op bij het lezen van deze cijfers: onrustwekkend. Maar liefst 23,7% van -25-jarigen vindt in ons land geen job. In Griekenland is dat ondertussen al 58%. Men spreekt van een "verloren generatie".

Daarnaast berichtte de media onlangs dat 55-plussers weinig tot geen kans maken bij sollicitaties. Dat bleek uit een studie van de VDAB. Werkgevers opteren liever voor hoogopgeleid, jong personeel.

Jongeren en ouderen zijn de dupe.

Het wordt stilaan tijd dat we het mantra "langer werken" laten vallen en resoluut kiezen voor kwaliteitsvolle jobs bij jongeren!

Desalniettemin wil ik jullie allemaal een voorspoedig, solidair en gezond 2014 wensen.

Caroline Copers

Afgev. Bestuurder Linx+

artsen; c) er een schriftelijk bewijs is van de vraag; d) de minderjarige fysieke pijn lijdt; e) de ouders toestemming geven; f) een medisch team van minstens 2 artsen de aanvraag onderzocht heeft. Belangrijk om weten is dat er geen leeftijdsgrens gesteld is, wat een goede zaak is, én dat de wet niet geldt bij psychisch lijden van minderjarigen.

Wat vindt u van dit voorstel?

Persoonlijk vind ik dit voorstel niet ver genoeg gaan. De wet is dan ook het resultaat van een compromis. Het probleem is dat ouders het uiteindelijke beslissingsrecht krijgen. Zij moeten hun veto kunnen geven onder de vorm van een schriftelijke toestemming. Die extra voorwaarde tast naar mijn gevoel de kern van de euthanasiewet aan. Euthanasie houdt net in dat het kind er zelf om vraagt, zonder inmenging van derden. Natuurlijk moeten ouders betrokken worden. Maar het gaat wél om het zelfbeschikkingsrecht van het kind. Ik vind dat het kind de finale beslissing hierin moet hebben. Wat als de ouders bijvoorbeeld omwille van levensbeschouwelijke redenen geen toestemming willen geven? Waar is de zelfbeschikking van het kind dan gebleven? Zal het kind dan nog over zijn of haar gevoelens durven praten? Ook vind ik het een gemiste kans dat ze psychisch ondraaglijk lijden geschrapt hebben. Nu kan euthanasie voor minderjarigen enkel voor fysiek lijden. Feit is dat het psychische lijden vaak veel zwaarder doorweegt. Ik vind dat wij nooit in het lijf of hoofd van een patiënt moeten proberen kruipen. Wij hebben het recht niet om te zeggen dat iemand maar meer op zijn tanden moet bijten.

Bovendien moet je weten dat de uitbreiding van de wet voor minderjarigen slechts één van de dertien wetsvoorstellen is die op tafel liggen. Een aantal daarvan zijn minstens even - om niet te zeggen nog - belangrijk(er).

Welke andere voorstellen staan op de agenda?

Eerst en vooral is er de vraag om de **wilsverklaring euthanasie** onbeperkt in de tijd te laten gelden. Nu is het zo dat je deze elke vijf jaar moet hernieuwen. Ten tweede is er de eis voor een doorverwijsplicht door de arts. Elke arts heeft de morele vrijheid om euthanasie te weigeren en moet in het huidige wettelijk kader niet doorverwijzen. Wij willen de doorverwijsplicht afdwingen.

baar maken omdat we vinden dat het zorgtraject van een patiënt door een arts gegarandeerd moet worden. In lijn hiermee ligt het voorstel dat het onmogelijk wordt voor ziekenhuizen en zorginstellingen om euthanasie te weigeren. Dit is écht nodig want we zien bijvoorbeeld dat psychiatrische (vaak Caritas) instellingen geen euthanasie willen toestaan binnen hun muren. Het spook van de katholieke kerk hé. Ik voorspel dat deze drie cruciale wetsvoorstellen een 'njet' zullen krijgen in de senaat. Er is namelijk geen eensgezindheid bij juristen en ook niet bij politici.

En wat met mensen die dement zijn?

Wordt de wet voor hen uitgebreid?

(Zucht) Momenteel is dit het allergrootste 'gat' in de wet. Het is mijn stokpaardje. De euthanasiewet is en blijft niet toegankelijk voor mensen met dementie. Als mensen dement zijn, kunnen ze geen verzoek tot euthanasie indienen omdat ze wilsonbekwaam zijn. Momenteel geldt een wilsverklaring euthanasie enkel en alleen als iemand in een onomkeerbare coma geraakt, niet voor een onomkeerbare hersenaandoening (vb. alzheimer). Het enige wat je voordien al kan doen is een **negatieve wilsverklaring** laten opstellen waarin je bijvoorbeeld stelt dat, als je dement bent, je geen toediening meer wilt van vocht of voedsel. Met een beetje geluk doof je na een goeie week zachtjes uit.

Wat met schrijver Hugo Claus dan, hij kreeg toch euthanasie bij Alzheimer? (nvdr. Hugo Claus had de ziekte van Alzheimer en vroeg om euthanasie, hij stierf op 19 maart 2008)

Hugo Claus was dementerend, nog niet dement. Dit wil zeggen dat hij heldere momenten had en tijdig zijn verzoek om euthanasie had ingediend. Omdat de wet onaangepast is, is Claus eigenlijk té vroeg moeten sterven. Schrijnend toch! Dementie is een té moeilijk dossier, het is niet sexy. Politici laten het liever links liggen. Een wet hierrond is nochtans broodnodig. Zeker nu, als je weet het aantal mensen met dementie vliegensvlug toeneemt.

Heb je enkele concrete tips voor onze lezers?

Jazeker. Denk na over sterven, praat erover en doe aan **voorafgaande zorgplanning**. Bespreek het met je huisarts. Indien hij of zij niet open staat voor euthanasie, kan je altijd nog op zoek naar een andere arts.

**" De euthanasiewet
is en blijft niet
toegankelijk voor
mensen met dementie."**

Voorafgaande zorgplanning: alles op een rijtje

Praat er ook over met je kinderen of kleinkinderen. Dit hoeft geen zwaar moedig gesprek te zijn. Maak je papieren in orde en vraag een **LEIF kaart** aan. Hier-voor kan je terecht bij het Huis van de mens in jouw buurt. Ik heb zelf ook zo'n kaart. Ik kan het iedereen aanraden. Sterven is niet akelig, er rust nog teveel een taboe op. We moeten er het mooie van inzien. Als mensen weten welke opties ze hebben, worden ze veel rustiger.

Voor jou is het waarschijnlijk ook rustiger nu je senator af bent?

Ik mis het politieke strijdtoneel wel. Het debat rond waardig sterven blijft mijn passie. Zoals andere mensen graag tango dansen, dans ik graag levens...

Om met de sprekende woorden van Mario Verstraete (de allereerste Belg die gebruik maakte van de euthanasiewet) te eindigen: "We moeten gewoon allemaal iets beter leren omgaan met sterven. Misschien leren we dan ook beter omgaan met leven."

Mensen willen vaak 'met hun papieren in orde zijn' voor wanneer ze niet meer aanspreekbaar zijn. Dit wordt 'voorafgaande zorgplanning' genoemd. Je kan hiervoor een aantal wilsverklaringen opstellen. We zetten ze even op een rijtje.

1. Negatieve wilsverklaring (levenstestament):

- Vooraf opgesteld – onbeperkt geldig
- Juridisch afdwingbaar
- Vertegenwoordiger (vb. familielid) die voor je rechten opkomt
- Eis dat bepaalde onderzoeken/behandelingen (vb. beademing) niet meer gebeuren wanneer je het zelf niet meer kan vragen (vb. bij dementie of hersentumor)

2. Voorafgaande wilsverklaring euthanasie

- Vooraf opgesteld – 5 jaar geldig
- Enkel geldig als je in onomkeerbare coma bent

3. Verklaring voor orgaandonatie

4. Verklaring over wijze van teaardebesteding

5. Document om het lichaam aan de wetenschap te schenken

Wil je meer informatie?

Het LevensEinde InformatieForum (vzw LEIF) kan je helpen. Surf naar www.leif.be en vraag de brochure aan, bel 078/ 15 11 55 of mail leiflijn@leif.be. Je kan ook altijd terecht bij de Huizen van de mens in je buurt.

Integratie van Textiel-Kleding- Diamant in AC

Door de integratie van ABVV Textiel-Kleding-Diamant wordt de Algemene Centrale de grootste centrale binnen het ABVV. De socialistische vakbond komt zo veel sterker te staan in de textielsector.

Begin 2014 zal de centrale Textiel-Kleding-Diamant (TKD) opgaan in de Algemene Centrale. Dat beslissen de afgevaardigden eind november. Wat betekent dit concreet? Wel, de belangen van de kleine 30.000 ABVV-leden in die sectoren zullen binnenkort behartigd worden door de Algemene Centrale (AC), die vandaag met 411.000 leden de grootste arbeidscentrale van het ABVV is.

Met 440.000 leden gaat de AC de bediendebond BBTK vooraf, die 417.000 leden telt. De ACOD, dat de belangen van de ambtenaren verdedigt, is met 310.000 leden de derde grootste.

Moeilijkheden textielsector

De samensmelting kwam vooral door de moeilijkheden binnen de textielsector. De textielindustrie boerde de laatste jaren flink achteruit. Dat zorgde er tevens voor dat de centrale TKD minder en minder leden ging tellen.

Wat nu wel het geval zal zijn, is dat het ABVV sowieso sterker zal staan om tegengewicht te bieden aan de werkgeversorganisatie Fedustria. Er zijn binnen de Algemene Centrale meer middelen beschikbaar om de afgevaardigden te vormen en voor andere dienstverlening. Dat kunnen we in tijden van harde besparingen en crises alleen maar toejuichen.

Illusion of

choice:

Je denkt te kunnen kiezen?

10 mega-multinationals controleren haast alles wat je dagelijks aankoopt in de winkel, gaande van huishoudproducten over koekjes tot kattenvoer. Het is werkelijk te gek voor woorden hoeveel invloed deze 10 hebben.

Procter & Gamble bedient op deze manier bijna 5 miljard mensen. Nestlé heeft zo haast 8000 merken in haar portefeuille.

Slimme marketingjongens- en meisjes!

Ooit al afgevraagd waarom je bij **pizza-hut** geen **coca-cola** krijgt? Wel, omdat **pizza-hut** een onderdeel is van **pepsico**. Zo eenvoudig is het soms.

jij mag dan Alzheimer hebben, wij hebben jou.

Dementie, volksziekte nummer één

“Maar, ik ken die vrouw niet!” – “Papa, blijf hier!” Dementie kan hard aankomen. Niet alleen bij het slachtoffer zelf, maar vooral bij heel wat nabestaanden. Het is een soort afscheid waarbij de andere, de geliefde echtgenoot, vader of zus al door een achterpoortje vertrokken is.

België anno 2013:

165.000 mensen in 'het donker'

In België lijden naar schatting 165.000 mensen aan dementie (dit is 6% van de 65-plussers) en dit aantal schiet de hoogte in. “Binnen vijftien jaar zal het aantal tussen de 200.000 en 220.000 liggen”, zegt Jurn Verschraegen van Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. “Dit komt voornamelijk door de vergrijzing en de stijging van de levensverwachting.” Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) zal over 20 jaar het aantal gevallen van dementie wereldwijd verdrievoudigd zijn. Dementie wordt volksziekte nummer één. Toch blijft het voor de betrokkenen nog vaak een taboe. Dementie is nochtans niets om je over te schamen.

*maar papa,
opa heet toch helemaal
niet Alzheimer?*

In 70% van de gevallen wordt dementie veroorzaakt door de ziekte van Alzheimer. Het is een aandoening die zowel het geheugen als de rede aantast. Het heeft een invloed op je gedrag en je mogelijkheid om dagdagelijkse activiteiten uit te voeren. 65% van de mensen met dementie verblijft thuis en wordt verzorgd door de partner of één van de volwassen kinderen.

Omgaan met dementie: do's en don'ts

Hoewel dementie onvermijdelijk gepaard gaat met een gevoel van verlies, kan het contact met een persoon met dementie heel verrijkend zijn. Het is een kans om dichter naar iemand toe te groeien. Doordat contac-

mama, je zegt
dat oma niets
meer weet... maar
over jouw geboorte
weet zij nog alles
en zij niles.

Alle illustraties: Illah

ten eenvoudiger zijn, zijn ze ook vaak emotioneler en 'echter'.

Allemaal goed en wel, maar het is verdorie niet makkelijk als je partner, een vriend of familielid dement wordt. Hoe kan je hier nu best mee omgaan? Spijtig genoeg is hier geen handboek voor. Specialisten geven deze tips:

- Behandel iemand met dementie als een **volwaardig persoon**.
- Spreek hem of haar **nooit als een kind** aan.
- Probeer hem steeds te **betrekken** bij het gesprek en negeer hem niet.
- Vereenzelvig een persoon met dementie nooit met de aandoening en vergeet niet hoe iemand voordien was.
- Ga voor structuur: een **vast dag- en weekschema** zonder verrassingen zorgt voor houvast.
- Gebruik **eenvoudige taal** en geef slechts één boodschap tegelijk.
- Moedig de persoon aan om **actief** te blijven. Probeer iemand met dementie zo weinig mogelijk uit handen te nemen, ook al gaat het misschien allemaal niet meer zo vlot.
- **Geduldig zijn** zorgt voor een serene sfeer. Een boze reactie kan iemand met dementie fel overstuur

maken. Weet dat een persoon met dementie niet doelbewust zaken zegt of doet om te kwetsen.

Dementiepreventie

Hoe ouder we worden, hoe groter de kans op dementie. Maar met gezonde leefgewoontes kan je de kans aanzienlijk doen dalen:

- **Blijf bewegen.** Een gezonde geest in een gezond lichaam is geen fabeltje. Lichaamsbeweging stimuleert niet alleen je spieren, maar ook je hersenen.
- **Hou je brein fit.** Onderzoekers toonden aan dat geestelijk actieve ouderen veel minder kans hebben op dementie. Reden te meer dus om deze Radeis van begin tot einde te verslinden of om actief te worden bij ABVV senioren!
- **Wees sociaal.** Sociale contacten zijn van levensbelang. Maak afspraken met de kameraden en trek er samen op uit.
- **Eet gezond.** Het lijkt een cliché maar het klopt als een bus. Zet eens vaker noten, kool, bladgroenten en vis op het menu en laat die boterham met een extra laag boter en rood vlees liggen.

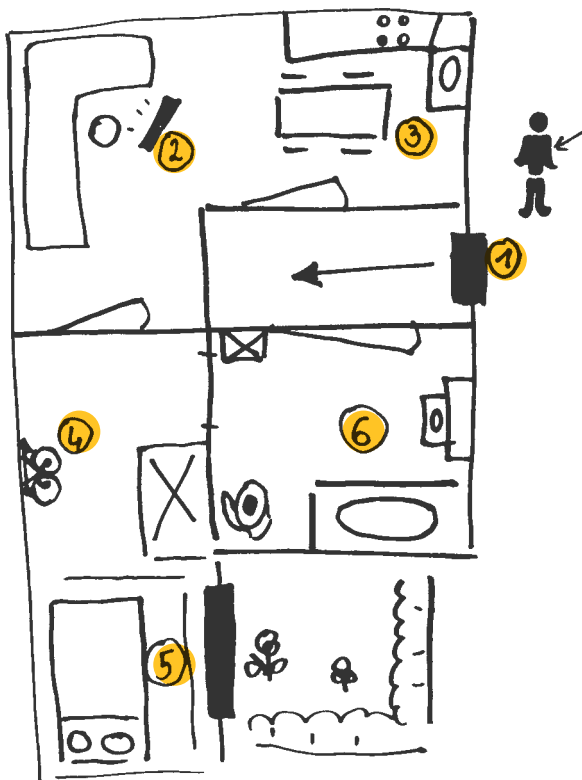
Meer informatie kan je vinden op
www.omgaanmetdementie.be

Wat te denken van de 'zorg-nieuwe stijl' in Vlaanderen?

Goede of slechte evolutie?

Je bent net op pensioen en trekt goed je plan. Maar wat over 10 jaar? Hoe zal de zorg er uit zien? Nemen allerlei technologische snuffjes de rol van verpleegkundigen en mantelzorgers over? Een vooruitblik naar de 'zorg-nieuwe-stijl' en de zogenaamde 'participatiesamenleving'.

Beeld je in:

(1) Je staat voor je voordeur. Je boodschappen zijn net geleverd. Hoezo? Je boodschappen zijn net geleverd? Wel, via de onlinewinkel kun je de nodige boodschappen bij jou thuis laten leveren. Shoppen buitenshuis is overbodig. Stel dat je er niet bent, geen probleem want elk huis heeft een grote postbus met ingebouwde frigo zodat je voedsel lekker koel blijft. Door middel van RFID (Radio-Frequency Identificatie; dit zijn gepersonaliseerde radiogolven) hebben jij en de leverancier enkel toegang tot jouw koelboxpostbus. Als de correcte producten geleverd zijn, krijg je hier een bericht van. Blijf maar lekker binnen, een shopke slaan kan vanuit je luie zetel. Gratis op de tram: absoluut overbodig.

(2) Je wandelt door de gang en je ziet dat je staande lamp rood kleurt. Je zet je boodschappen neer en je gaat naar je televisiescherm in de woonkamer. Je zet je TV aan om te zien waarom je lamp rood oplicht. Eureka! Je ziet dat je een verhoogde bloeddruk hebt en dat je je pillen vergat te nemen. Via je TV-scherm heb je namelijk toegang tot je persoonlijke medische dossier. Zo'n dossier houdt je hartslag, je bloeddruk en je lichaamstemperatuur bij, alsook je medicijnenkalender. Hoe wordt zo iets geregistreerd? Simpel, meneer RFID

(zie hierboven) komt opnieuw om de hoek kijken. In je medicatie zitten namelijk RFID-chips. Deze chips zijn bioverteerbaar. Dit wil zeggen dat ze volledig kunnen worden afgebroken in je spijsvertering. Dit is op zich niet schadelijk, het zendt gewoon een signaal uit naar de patch die op je lichaam bevestigd is. Als de patch geen signaal ontvangt van een RFID medicijn, dan gaat een alarm af en wordt je buurman opgebeld. De participatiesamenleving schiet in actie.

(3) Je pillen staan op het keukenaanrecht. Je neemt je pillen in en zet je boodschappen weg. Je bent van plan om een lasagne in de oven te steken. Je bent soms nogal vergeetachtig en liet al vaak iets aanbranden. Ook hier weer: een handig snuffje helpt je uit de nood. Brandgevoelige sensoren zijn overal in je keuken geïnstalleerd. Geen seks op het aanrecht dus, want dat kan nogal eens stoven.

(4) Je denkt aan het buikje dat je intussen ferm ontwikkeld hebt en besluit te sporten. Je wandelt naar je slaapkamer alwaar je fitnessapparatuur voor je dagelijkse work-out staat. Deze elektronische fitnessapparatuur staat in direct contact met je kinesist.

Jouw kinesist regelt vanop afstand de intensiteit van je oefeningen. Kiné op maat, van op afstand. Handig toch! Sociaal contact is zo passé.

(5) Mocht je helemaal tot het uiterste gegaan zijn op je fietske en je valt, dan word je opgevangen door een sensorgevoelig tapijt. Ook nu weer gaat er een alarm af bij je sympathieke (of minder sympathieke) buurman. Wederom, een flink staaltje participatiesamenleving. Maar geen stress, je bent niet gevallen, je zweet je alleen te pletter. Je gooit je kleren uit en wandelt naar de badkamer alwaar je het bad laat vollopen.

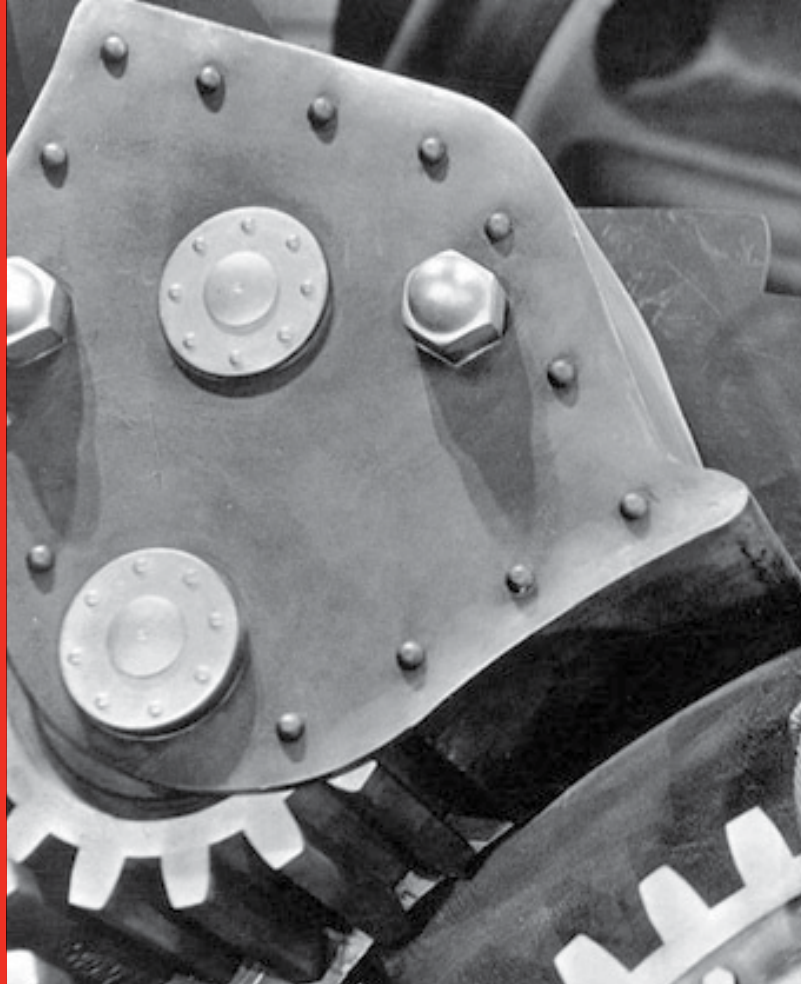
(6) In de gepersonaliseerde badkamer liggen antislip-tegels die ervoor zorgen dat je niet op je smikkel gaat. Je geniet van je welverdiende bad en voelt de honger opkomen. Je stapt uit bad (je schuift niet uit want je hebt antislip-tegels). Je voelt een appelflauwte. Je kijkt op het schermje geïntegreerd in de spiegel. Je ziet door middel van je centraal medisch dossier, dat je suikerspiegel te laag staat. De bel gaat. Ding dong... De buurman staat voor de derde keer vandaag voor de deur. Hij heeft druivensuiker mee. Wederom de participatiesamenleving. Leuk! Niet?

Wat met...?

- Het sociaal contact en de menselijke warmte? Het praatje met de dokter? De kinesist? De tramchauffeur?
- Het aspect 'beweging' en frisse lucht?
- De constante controle? Elk aspect van je leven wordt in de gaten gehouden. Big Brother in je eigen huis.
- De betaalbaarheid? Wat met de minder kapitaalkrachtige senioren, zijn deze snuffjes betaalbaar?
- De overheid? Het lijkt wel alsof privébedrijven onze zorg volledig in handen krijgen. Privébedrijven zijn écht geen liefdadigheidsinstellingen. Integendeel.
- Onze afhankelijkheid van technologie? Technologie is nodig en handig, maar is niet zaligmakend.

Eenige masjienale overpeinzingen

Hoe automatisering ons onder de knoet houdt

In welke mate kan automatisering ons bevrijden van werk? Moeilijk, opperen tegenwoordig heel wat belangrijke stemmen. Het zou ons onder kapitalistische controle houden zeggen anderen.

Enkele jaren terug deed ik als jonge twintiger vakantiewerk in een fabriek waar men instond voor de productie van industriële gassen. Spannend hé, toch? Deels bedreigend, maar niet levensgevaarlijk. Je moest enkel wat opletten. Een sigaret roken naast een gasfles, of met vochtige handen de kraantjes vastnemen waar de liquide zuurstof uitvloeit, blijken er niet de beste ideeën te zijn. Heel wat familieleden van me werkten er ook. Aangenaam en gezellig, dat wel.

De één zijn dood, de ander zijn brood. Je zag in dit bedrijf namelijk een direct gevolg van verschillende rookziekten. Heel wat mensen hebben tegenwoordig nood aan extra zuurstof. Vandaar de stijgende productie van zuurstofflesjes, in alle maten, geuren en kleuren. In drukke tijden fungeerde het magazijn dan weer als een theaterzaal waar zich een industriële opera afspeelde. Er waren de geluiden van klinkende flessen, de grommende motoren en het her en der gespreide geschreeuw van een werkkraft. Dag in/dag uit,

eenzelfde stramien: flesjes vullen, afkoppelen, flessen in ijzeren bakken, dichtdraaien, etiketten op plakken, bijsluitertje bij, plasticjes dichtbranden, stevig vast zetten en de bakjes weer buiten zetten. Hupla: klaar voor transport naar de ziekenhuizen.

Elke dag feest!

Ongeveer een generatie geleden werd automatisering een politiek thema. De nieuwe technologieën zijn in het voordeel van patroons en kapitalisten, die zo met groot gemak de veel te "dure, vaak steen-en-been-klagende" werknemers de laan uit kunnen sturen. Meer nog, de automatisering zou er zelfs voor kunnen zorgen dat we zo waar naar een samenleving evolueren die werkvrij is. Een gans leven feesten!

Even de feestvreugde wat temperen: mocht de patroon de winst niet alleen voor hem en de rijkere bovenlaag houden. Stel je eens voor dat dit surplus voor onze sociale welvaartsstaat wordt gebruikt, zoda-

nig dat iedereen een gelijke en waardige behandeling krijgt: hoe utopisch.

Automatisering is een probleem, zo niet een bedreiging. Zeker in een samenleving waar besparingen en ontslagen schering en inslag zijn. Arbeidskrachten worden onderdeel van de productieketen. Ze worden zo dan als onbelangrijk beschouwd en – het ergste van al – als vervangbaar.

We zouden haast kunnen stellen dat machines en arbeidskrachten bijna elkaars gezworen vijanden zijn. Automatisering is dan ook verre van een neutraal proces; het is en blijft een onderdeel van een strategie om zo veel mogelijk geld te verdienen door zo min mogelijk kosten te maken. In tijden van besparingen is dit voor velen een gemakkelijksoplossing. Het ethische is soms wat zoek.

Vooruitgang en groei zijn één ding, dit omarmen als heiligmakend is iets anders. We zijn verre van conservatief of behoudsgezind. Het moet gewoon menselijk

blijven. En we hebben de indruk dat heel wat Vooruitgang of Groei (met grote V en G) als excuus worden aangewend. Op de lange termijn, OK; op korte termijn draait het vaak enkel om winst te maken.

Modern Times

Je moet daarvoor niet alleen naar fabriekjes kijken. Kijk maar eens wat er vandaag gaande is in de academische wereld. Wetenschapsfabrieken. Onderzoekers moeten papers en onderzoek schrijven en uitvoeren, aan de lopende band. Ze hebben tegenwoordig vaak wat weg van lege tandpastatubes, "Gewoon... Dat... Laatste... Beetje ... Er ... Nog ... Uit ... Persen."

Is de tijd aangebroken om met stokken en breekhamers de straat op te komen om alles wat ook maar naar automatisering ruikt in stukken te meppen? Neen. We zijn ook geen naïevelingen. Een rechtvaardigere en solidaire samenleving zal er misschien wel komen wanneer de onderdrukten van de aarde (dus ongeveer 99% op deze aardbol) het juk van het kapitalisme van zich afzwieren en eens een welgemeende vuist opsteken.

Wist je dat...

- De Tasmaanse duivel of *Sarcophilus harrisii* het dier is dat het meeste jongen in één keer kan krijgen. Het vermaledijde beest kan 40 jongen werpen. In de buidel is er echter maar plaats voor vier jongen, waardoor de rest sterft.

- België het land is waar het meeste organen worden afgestaan? Dit komt omdat in ons land organen van de overledene automatisch worden aangewend om iemands leven te redden, tenzij je dit voordien schriftelijk geweigerd hebt.

- Het ABVV alles in het werk zal stellen opdat men alle vergoedingen die het inkomen waarborgen na een ontslag, na 2013 mag blijven cumuleren met werkloosheidsuitkeringen.

- Een koffiebeker van roestvrij staal, een AA-batterij, een condoom, een fles water en een deodorant voldoende zijn om zelf een dodelijk moordwapen in elkaar te flansen?

- 21 procent van de in België geboren ouderen moeten leven van een inkomen onder de armoedegrens. Bij Belgische ouderen geboren buiten de EU is dit zelfs 61 procent.

- Euthanasie een natuurlijk overlijden is en geen enkele negatieve invloed heeft op het uitbetalen van een levensverzekering.

- België in de top 10 staat van belastingparadijzen. Onderzoek van de krant De Tijd leert dat multinationals zoals Exxon, Coca Cola, AccelorMital, Ikea, BP en Carrefour gretig gebruik maken van de notionele interestaftrek. Dit kost de belastingbetaler 6 miljard euro per jaar!

Ter land, ter zee en in de lucht

Het verhaal van 100 jaar BTB

De Belgische Transportarbeidersbond (BTB) bestaat in 2013 honderd jaar. Dat wordt uiteraard uitgebreid gevierd. Onlangs verscheen 'Leven en werken in de Belgische Transportindustrie, 1913-2013. Een terugblik.'

Transportarbeiders, chauffeurs of scheepvaarders... één ding is ze vreemd: een grens. Deze mensen oefenen van nature een grensoverschrijdend beroep uit. Zij worden dan ook het eerst getroffen in onze geglobaliseerde economie. Gedurende het laatste decennium voerden zij een verwoede strijd voor het behoud van hun werkgelegenheid en tegen de dumping van hun sociale statuten. De voorhoede onder syndicalisten? Ja, soms wel. Kijk bijvoorbeeld maar naar de escapades van ene Fernand Hutsepot uit Antwerpen. Zoiets is veelzeggend.

Het was vroeger wel anders. Nostalgie kan soms geen kwaad. Daarom is het belangrijk steeds oog te hebben voor geschiedenis. Een boek over de geschiedenis van de Belgische transportindustrie was dan ook broodnodig. "Leven en Werken in de Belgische Transportindustrie (1913-2013)" van AMSAB-medewerker Donald Weber is er zeker eentje om in huis te hebben.

Beschermd statuut

Eind 1911. De beruchte "transportarbeiders te lande" richtten uit woede een eigen centrale op. Het was verdorie genoeg geweest. Men zag al gauw in dat men "Samen Sterker" was. Met de Zeemansbond en de Havenarbeidersbond van Antwerpen, Gent en Oostende, hield men op 6 juli 1913 een stichtingscongres te Gent. Er werd een kind geboren, een centrale met de naam BTB.

Maar daar stopte het evenwel niet. Na de Eerste Wereldoorlog voegden de binnenvaarders en vissers zich bij de BTB. Langzamerhand won de centrale aan invloed. Er kwam paritair overleg, er was sprake van een

Donald Weber

Leven en werken in de Belgische transportindustrie, 1913-2013. Antwerpen/Gent: BTB/Amsab-ISG/Tijdsbeeld & Pièce Montée, 2013, 239 pp., ill., 23,5 x 26,5 cm.

gedeeltelijke sociale bescherming. De inhoudelijke en interne structuur kreeg meer en meer vorm. BTB wordt een centrale om rekening mee te houden. Havenarbeiders verkregen een beschermd statuut, waardoor werkgevers hen niet zo "losjes" meer konden behandelen. Genoeg is genoeg.

Over de grenzen heen

De centrale sloot zich al snel na haar stichting aan bij de Internationale Transportarbeidersfederatie (ITF). Prominente syndicalisten zoals oud-algemeen secretaris en Minister van Werk voor de BSP Louis Major of oud-voorzitter Omer Becu namen in deze centrale sleutelposities in. De BTB speelt vandaag nog steeds een belangrijke rol in de ITF, net als in de wat jongere Europese Transportfederatie.

Het boek is een aanrader van jewelste. Rijk geïllustreerd wordt het verhaal van deze belangrijke centrale verteld door de ogen van dokwerkers, schippers en chauffeurs. Geschiedenis van op de eerste rij, zeg maar.

In de spotlight:
Vormings- en planningstweedaagse ABVV Senioren

21/22 november 2013 in Blankenberge

Stielmannen

Het gordijn der hemelen
trekt zich open

Stielmannen te paard
dalen gelijk redders des vaderland
neer in het woeste woud
neer in een betonnen moeras
en giftige dampen

De oude metalen gereedschapskisten
bestrijden vijanden
gelijk verroeste zwaarden
tegen het grote geld

Rood roest niet - 'Doe dan ook een rok aan...'

**"Stille strateeg & straffe madam":
ABVV-koppel met groot rechtvaardigheidsgevoel**

"Ofwel vecht je voor elkaar, ofwel niet. Dat is zo voor een relatie als voor delegees in een bedrijf" Samen delegee zijn: is het een recept voor een succesvol huwelijk? Dat vroegen we vandaag aan ons sympathieke koppel Josephine Biesemans (71 jaar) en Alois - Wies voor de vrienden - Aerts (67 jaar) uit Westerlo. Al-lebei zijn ze trotse metallos en komen ze uit een ultrakatholiek 'Kempens' nest. Josephine zegt: "Ik ben de oudste van ons twee. Met jongere mannen, daar kom je langer mee toe (lacht), al 45 jaar om precies te zijn."

Hoezo?

Josephine: "We zijn al 45 jaar gelukkig getrouwd."

Hoe zijn jullie in 'de metaal' terecht gekomen?

Alois: "Op mijn vijftiende ging ik aan de slag in een schoenmakerij van kinderschoenen. In 1965 begon ik als mekanieker in het plastic verwerkend bedrijf Sobemi. Daar heb ik tot aan mijn brugpensioen altijd graag gewerkt. "

Josephine: "Wies had een heel aangename functie. Hij stond met twee mannen tussen meer dan 30 vrouwen (lacht), hij kon dus niet klagen. Ik zei altijd: 'De beste dokter uit de Kempen, dat is Sobemi.' Wies is allesbehalve een karottentrekker. Hij mocht ziek zijn, hij bleef nooit thuis."

En jij Josephine, hoe ben jij in de fabriek beland?

Josephine: "Op mijn 15e bleef ik thuis van school en draaide ik fulltime mee in het huishouden en op de

boerderij. Van werken ga je niet dood, dat heb ik thuis geleerd. In 1968 zijn we getrouwd en gingen we bij mijn ouders inwonen. Toen we beslisten een eigen huis te kopen, zei Wies: 'Ja maar, met mijn préke alleen komen we niet rond. Zou je ook niet buitenshuis gaan werken?' En ik zei: 'In een fabriek werken; dat zie ik echt niet zitten.' Bij ons in die tijd werden fabrieksmeisjes scheef bekeken, daar werd (onterecht natuurlijk) op neergekeken. Ook mijn ouders waren er absoluut tegen. Alleen al daarom zei ik: 'Ok, maar maximum voor twee jaar... (lacht). Die twee jaar zijn er uiteindelijk 19 geworden. En zo ben ik op Bel telefoon in Geel begonnen.'

Hoe ben je eigenlijk delegee geworden Wies?

Alois: "(lacht) Daar sie! Door haar!"

Josephine: "Dit is de oorzaak (toont trots haar speldje, zie foto). Bij Bel telefoon kwam ik terecht aan een band van 70 vrouwen. Wij maakten kabels die in telefooncentrales pasten. Er waren ook mannen aan onze band, maar die verdienden meer. Niet dat hun werk moeilijker was hoor... neen, mannen verdienden gewoon meer (zucht). Aan de band was er heel veel ongelijkheid, ik stoorde mij daar mateloos aan."

Alois: "Daar hebben wij bij Sobemi heel hard voor gevochten: gelijkheid voor man en vrouw. Toen indertijd bestond een classificatiesysteem maar in heel weinig bedrijven. Wat bedoel ik daarmee: 'er waren 25 mekarniekers, die hadden alle 25 hetzelfde loon'."

Van in het begin heb ik hier heel hard voor gestreden.

Voor iedereen gelijk. Wij waren één van de eerste bedrijven waar vrouwen en mannen hetzelfde verdienden. Nog voor de wet van Miet Smet (1994)! Wij hadden een bedrijf van 300 mensen en toch konden we dit gerealiseerd krijgen. Dat maakte dat mensen graag werkten, niemand was gefrustreerd."

Josephine: "Oei, oei, oei, bij ons was er allesbehalve gelijkheid. Vrouwen moesten altijd onderdoen."

Ben je daarom bij de vakbond gegaan Josephine?

Josephine: "Wel, het was eerder toevallig. Op een dag kwam een meneer op mij af. Hij had een speldje op met een kruis en de letters VHF. Ik had geen flauw idee wie hij was. Hij had gehoord dat ik mijn mond wel eens durfde open doen tegen de ploegbaas en vroeg of ik wilde opkomen voor het syndicaat. Ik wist niet wat een syndicaat was, ik was zelfs niet gesyndiceerd (lacht). Alé, 't is te zeggen. Wies was wel gesyndiceerd, maar dan bij het ACV."

Alois: "Ja maar, je moet dat wel in de tijd zien! De Kempen waren zeer katholiek!"

Josephine: "Ik liet me op de lijst zetten – dit bleek voor het ABVV te zijn – en even later was ik verkozen voor het V H F (V H F stond voor Veiligheid, Hygiëne en Verfraaiing). En zo ben ik dus eigenlijk toevallig bij het ABVV terecht gekomen. Ik vind dat nog altijd zo stom maar ook zo schoon!"

Hoe was de reactie thuis toen je vertelde dat je delegee werd voor het ABVV?

Josephine: "Dat was een ander paar mouwen! In de boerekempen, was het syndicaat iets 'des duivels'. Zeker de socialisten! Bij mijn ouders viel mijn delegeeschap niet in goede aarde. Mijn vader heeft twee jaar niets tegen mij gezegd. En dat was ferm lastig. Op een dag is mijn vader bijgedraaid. Wij zijn nog altijd heel dikke vrienden. Hij wordt 99 volgende maand. En zo is Wies ook van vakbond veranderd. Ik heb hem bekeerd (lacht)."

Alois: "Vier jaar nadien, in 1975, werd ik verkozen voor zowel de ondernemingsraad als voor het comité. In een klein fabriek kan je meer persoonlijke dingen doen. In een grote fabriek als den Bel, heb je andere problemen."

Over welke problemen spreken we dan?

Josephine: "Een voorbeeld dat me altijd is bijgebleven... Op een zeker moment komt er een meisje werken die ik moest opleiden. Een heel vrolijk meisje die altijd lachte en danste. Tot op een bepaald moment. Plots was ze triest, stil, ze maakte fouten. Ik vroeg haar wat er scheelde, ze zei stevast dat er niets was. Je had niet het minste vermoeden wat er zou kunnen zijn. Ik dacht bij mezelf: "alé, zo'n schoon jong ding, wat kan die nu als problemen hebben?" Ze maakte meer en meer fouten. Ik probeerde die dan rap te herstellen. Maar ik kon dit niet blijven doen, ik moest mijn quota ook halen. Toen heb ik op haar gezegd: "Luister, ik ga het niet meer opnieuw vragen, maar als je het me wilt vertellen dan moet je gewoon maar zeggen 'Josephine, ik wil het vertellen.'" Ik voelde dat het iets ernstigs was. Op een zeker moment zitten we naast elkaar aan de band en plotseling laat ze alles vallen en zegt: 'Josephine, nu wil ik het zeggen.' Ze begint te wenen en vertelt: 'Mijn vader randt mij aan.' En dan zit je daar: perplex. Ik heb geluisterd en ben meteen naar de medische dienst van het bedrijf gegaan. Toen ik s 'avonds thuiskwam hoorde ik dat haar vader was opgepakt. Achteraf was ik blij dat ik zo gehandeld had. Toen indertijd werd niet gesproken over incest, zeker niet in zo'n boerendorp. Als delegatie krijg je goeie opleidingen, maar zoiets, daar kunnen ze je niet op voorbereiden."

Wat een triest verhaal...

Josephine: "Ik heb ook plezante dingen meegemaakt hoor (lacht). Op het veiligheidscomité werd beslist dat roken in de bedrijfsgebouwen verboden is. Op een dag zaten we met een vrouw of acht in de refter te eten. Plots komt de directeur binnen met een delegatie uit China die op bedrijfsbezoek was. De directeur moest wachten op zijn soep, dus wat deed hij: hij stak een vette sigaar op. Mijn collega's zeiden: 'Ja maar Josephine, die zit daar te roken en wij mogen niet roken.' Mijn rechtvaardigheidsgevoel kreeg een deuk. Ik wou ook geen gezichtsverlies lijden. Onder dwang ben ik dan op de directeur afgestapt. Ik zei: 'Neem me niet kwalijk meneer de directeur, gij zijt hoofd van het comité veiligheid en gezondheid. We hebben beslist om niet meer te roken en u heeft zonet een sigaar opgestoken.' Die keek mij verwaasd aan en stak zijn sigaar omgekeerd in zijn soep. Ik zag wel dat hij 'not amused was'. Op de volgende vergadering zei hij: 'Me-

vrouw Biesemans, ik was absoluut niet opgezet met uw interventie, maar ik moet zeggen: u had wel gelijk.' Eind goed al goed (lacht)."

En Wies, welke vakbondsdaad is jou echt bijgebleven?

Alois: "Bij mij speelde dat geen rol. Ik was al content als ik iets kon oplossen en als de directie geluisterd had. Ik liep daar nooit mee te koop. Zo ben ik niet. Ik werd wel door vele mensen in het bedrijf gerespecteerd."

Josephine: "Wies heeft altijd in stilte gewerkt en hij heeft geduld! Hij blijft voor het holleke zitten, tot de muis naar buiten komt. En dan slaat die toe. Wat het beste is? Ik weet het niet, ieder vogeltje zingt zoals hij gebekt is."

Wat deed dat voor jullie als koppel om allebei vakbondsafgevaardigde te zijn?

Josephine: "Ik denk dat het een groot pluspunt is dat wij samen in de vakbeweging gezeten hebben. Je begrijpt elkaar beter en je kent ook de entourage waar je contacten mee hebt. Als hij het in fabriek moeilijk had, kon ik hem helpen en omgekeerd. Bij ons was het nooit van: 'Zeg! Moet jij weeral naar een vergadering. Wies is nooit jaloers geweest. Ik ook niet'. Jaloezie en onbegrip nekt vele koppels, doordat wij de vakbond allebei zo goed kenden, vertrouwden wij elkaar. Dat was niet altijd evident, zeker niet als vrouw in de metaal. Welke vrouw wilde er in de metaal delegatie worden? Dat was toen indertijd alleszins 'geen juiste'."

Alois: "Dat is waar, de metaal is een echte mannenwereld."

Josephine: "We waren met twee vrouwen in gans de metaal. Wij waren zeldzame vogels, wij kregen dan wel eens een opmerking: 'Ik weet waarom jij in federaal comité zit. Omdat jij een rok aanhebt.' En ik zei dan: 'Awel, doe dan ook een rok aan.' Wies heeft mij daar altijd in gesteund."

Waar vinden jullie dat de uitdaging van de vakbond ligt?

Josephine: "Ik zeg resoluut: het beschermen van de sociale zekerheid. Wij, en vooral onze ouders, hebben hier zo hard voor gevochten en nu willen ze ons dat terug afpakken."

Rood roest niet (vervolg)

Alois: "Het zal een strijd van de vakbond blijven alleen zal het almaar moeilijker worden. Zeker als we zien wat er de laatste jaren allemaal gesplitst is. België een federaal land? Laat me niet lachen."

Josephine: "Afwachten ook wat de toekomstplannen van De Wever zijn. Als het van zijn partij afhangt, is het gedaan met de vakbond!"

Nog eentje om het af te leren: welke levenswijsheden willen jullie meegeven aan de jonge generatie vakbondsmensen?

Alois: "Ik zou zeggen: blijf voeling houden met de mensen op de vloer. Gewone mensen die meestal geen hoger onderwijs gevolgd hebben, maar wel goeie ideeën of oplossingen hebben. Vroeger was er minder inspraak, meer doctrine. Gelukkig zien we dat de voorbije jaren toch de positieve kant opgaan. Onthoud ook: de meeste goeie voorstellen komen van mensen die heel weinig zeggen."

Jullie hebben duidelijk een groot rood vuur branden!

Josephine: "Jazeker! Rood rust en roest niet! We hebben er ons levensmotto van gemaakt."

ABVV-partner in vrije tijd